

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет митної справи, матеріалів та технологій
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО
ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

спеціальність 242 «Туризм»

освітня програма «Туризм»

Виконав: здобувач вищої освіти
групи ТР-41
Кравчук Іванна Олегівна

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Дащук Юлія Євгенівна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 2023 р.
к.е.н., доцент
Гарант освітньої програми:
Дащук Юлія Євгенівна

(підпис)

Луцьк – 2023 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет митної справи, матеріалів та технологій

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 242 «Туризм»

Освітня програма: «Туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Л.Ю. Матвійчук

(підпис)

«___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Кравчук Іванні Олегівні

1. Тема кваліфікаційної роботи: *Стан та перспективи розвитку музейного туризму в Україні*

Керівник роботи *Дащук Юлія Євгенівна, к.е.н., доцент*

затверджені наказом вищого навчального закладу від «27» грудня 2022 р. № 966/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «01» червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи *нормативно-правові документи України, науково-практична література з основної проблематики, окремі інтернет-ресурси.*

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні засади розвитку музейного туризму

Розділ 2. Аналіз та оцінка розвитку музейного туризму в Україні

Розділ 3. Перспективи розвитку музейного туризму

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

1. *Схема класифікації музеїв*

2. *Структура мережі музейних закладів в Україні*

3. *Віртуальний тур «Музеї України просто неба»*

4. *Напрямки покращення діяльності музеїв*

5. *Напрямки покращення доступності музеїв*

6. *Дизайн сайту «Мистецька скарбниця»*

6. Консультанти розділів роботи

Розділи	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
РОЗДІЛ 1. . Теоретичні засади розвитку музейного туризму	Доцент Дашук Ю.Є.		
РОЗДІЛ 2. Аналіз та оцінка розвитку музейного туризму в Україні	Доцент Дашук Ю.Є.		
РОЗДІЛ 3 Перспективи розвитку музейного туризму	Доцент Дашук Ю.Є.		
Висновки	Доцент Дашук Ю.Є.		

7. Дата видачі завдання 15.09. 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Термін виконання етапів дипломної роботи бакалавра	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 28.09.2022 р.	
2	Огляд літератури із досліджуваної проблеми	до 31.10.2022 р.	
3	Розділ 1. Теоретичні засади розвитку музейного туризму	до 28.12.2022 р.	
4	Розділ 2. Аналіз та оцінка розвитку музейного туризму в Україні	до 14.03.2023 р.	
5	Розділ 3. Перспективи розвитку музейного туризму	до 16.05.2023 р.	
6	Висновки	до 18.05.2023 р.	
7	Формування списку використаних джерел	до 18.05.2023 р.	
8	Формування додатків	до 18.05.2023 р.	
9	Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра	до 19.05. 2023 р.	
10	Нормоконтроль	до 25.05.2023 р.	
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 28.05.2023 р.	
12	Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту	до 01.06.2023 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Кравчук І.О.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Дашук Ю.Є.

АНОТАЦІЯ

Кравчук І.О. Стан та перспективи розвитку музейного туризму в Україні.
Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Туризм» спеціальності 242 «Туризм». Луцький національний технічний університет, Луцьк, 2023.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

У роботі досліджено розвиток музейного туризму в Україні та світі. Визначено основну класифікацію музеїв. Проаналізовано інфраструктуру музейного туризму в Україні та наявність віртуальних турів. Запропоновано напрямки покращення діяльності музеїв та розроблено сайт з благодійною метою за участі віртуальних музейних турів.

Ключові слова: музей, туризм, музейний туризм, розвиток туризму.

ANNOTATION

Kravchuk.I.O. State and prospects of development of museum tourism in Ukraine. Manuscript.

Qualifying work of the bachelor of OP «Tourism» specialty 242 Tourism». Lutsk National Technical University, Lutsk, 2023.

The qualification work of the bachelor consists of an introduction, three section conclusions, the list of the used sources, appendices.

The work investigates the development of museum tourism in Ukraine and in the world. The basic classification of museums is determined. The infrastructure of museum tourism in Ukraine and the availability of virtual tours were analyzed. Directions for improving the activities of museums were proposed and a site was developed with a charitable purpose with the participation of virtual museum tours.

Keywords: museum, tourism, museum tourism, tourism development.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ	9
1.1 Музейний туризм: сутність та особливості	9
1.2 Класифікація музеїв та їх культурно-освітня діяльність	12
1.3 Зарубіжний досвід розвитку музейного туризму	17
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	22
2.1 Регіональна характеристика музейного туризму	22
2.2 Аналіз інфраструктури музейного туризму в Україні	26
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ	32
3.1 Ринково-сервісна моделі розвитку музейних інституцій	32
3.2 Інформаційний ресурс «Мистецька скарбниця», як інструмент розвитку музейного туризму	37
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	44

ВСТУП

Актуальність теми: У сучасному світі туризм став однією з найважливіших галузей, що забезпечує не тільки економічний розвиток держави, але й культурний та освітній. Музейний туризм виступає як один з видів туризму, що забезпечує збереження культурної спадщини та її просування. У зв'язку з цим, розвиток музейного туризму є важливим завданням для багатьох країн, включаючи Україну. Музейний туризм – це різновид туризму, специфіка якого полягає у використанні туристського потенціалу музеїв і територій, які до них прилягають. Музеї щоденно відкривають свої двері перед тисячами людей з різних країн, які прагнуть ознайомитись з мистецькими шедеврами сучасного і минулого та культурним надбанням. Музей представляє зникаючі з суспільства цінності і може привернути увагу до тих постійним загальнолюдських цінностей, втратою яких загрожує сучасний прогрес. На сьогодні цей вид туризму є актуальним тому що музеї містять в собі багато неповторних та унікальних об'єктів, які можна побачити лише тут. Своєю оригінальною історією вони й приваблюють туристів.

Стан вивченості проблеми: У вітчизняній науковій літературі питання підвищення якості та управління якістю туристичних послуг, досліджували такі вчені, як: Скабара С.М, Любіцева О.О, Шпаргат Т.І. Вони зробили внесок у вивчення проблем музейного туризму в Україні. Однак, дослідженням стану та перспектив розвитку музейного туризму національного рівня присвячено обмежену кількість наукових праць. Тому актуальність подальших досліджень у цій галузі виходить на передній план, особливо з урахуванням потенціалу музеїв для розвитку туристичного сектору та забезпечення культурно-освітніх послуг на високому рівні.

Мета роботи: полягає в вивченні музейних ресурсів, що сприяють розвитку туризму.

Об'єктом дослідження: є музейний туризм та його потенціал в Україні.

Предметом дослідження: є особливості сучасного стану, перспективи використання музейних ресурсів в туризмі.

Для здійснення зазначеної мети служать наступні *завдання:*

- характеристика музейного туризму, його сутності та особливостей;
- здійснення класифікації музеїв та характеристика їх культурно-освітньої діяльності;
- дослідження зарубіжного досвіду розвитку музейного туризму;
- здійснення регіональної характеристики музейного туризму;
- проведення аналізу інфраструктури музейного туризму в Україні;
- надання рекомендацій щодо покращення ринково-сервісної моделі музейних інституцій;
- визначення ролі мультимедійних та інформаційних технологій у розвитку музейного туризму;

Методи дослідження: з метою досягнення визначеної мети та поставлених завдань у кваліфікаційній роботі бакалавра застосовано загальнонаукові методи дослідження, а саме: табличні методи, графічні, аналітичні, а також узагальнення та систематизація.

Інформаційна база дослідження: у процесі написання роботи використовувались спеціалізовані методичні видання, інтернет ресурси, монографії, підручники та посібники за профілем кваліфікаційної роботи.

Практичне значення одержаних результатів: бакалаврської роботи полягає у створенні сайту, що дозволяє відвідувати віртуальні музейні екскурсії, а також купувати брендovanу продукцію, тим самим допомагаючи музеям в фінансовому плані.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Музейний туризм, сутність та особливості

Музейний туризм є важливим напрямком розвитком туризму в цілому, тому його дослідження може забезпечити більш стійкий розвиток туристичної галузі. Дослідження може дати можливість зрозуміти які музеї є найбільш популярними серед туристів та як можна поліпшити якість обслуговування відвідувачів. Також музейний туризм має вагомий вплив на суспільство, адже він зберігає і відтворює важливі елементи культурної спадщини, такі як історія, традиції, наука чи мистецтво. Цей вид туризму забезпечує передачу знань з покоління в покоління.

В основі розвитку музейного туризму лежить музей, як будівля, що зберігає в собі безліч старовинних предметів і артефактів, які несуть у собі наукову, культурну, художню та історичну цінність. Покликанням цих артефактів є те, що вони можуть забезпечити собою унікальний, проте інтерактивний досвід наближення до речей, які ми бачимо зазвичай лише на телебаченні або читаємо про це у книгах та газетах. Метою сучасних музеїв є інтерпретація предметів, що мають культурне, історичне чи наукове значення, яке сприяє просвіті громадськості.

«Згідно Закону України «Про музей та музейну справу» під музеєм розуміється науково-дослідний та культурно-освітній заклад, створений для вивчення, збереження, використання та популяризації музейних предметів та музейних колекцій з науковою та освітньою метою, залучення громадян до надбань національної та світової культурної спадщини» [1].

Для осягнення теперішніх тенденцій у музейній сфері розглянемо коротко появу музею в цілому, що підштовхнуло людство до його створення. Причиною номер один, є людський потяг збирати та колекціонувати. Спочатку це слугувало способом передавати виробничі культури та технології майбутнім

нащадкам. Завдяки соціокультурним змінам, які відбулися у XVII-XVIII ст. почали появлятися перші загальнодоступні музеї. Сьогодні музею по всьому світу мають різні місії та цілі, але їхнє значення для збереження та презентації культурної спадщини, освіти чи навчання, розвитку туризму та культурного розвитку для суспільства залишається високим.

Туристична галузь роками ігнорувала музеї. Однак тенденції мають здатність змінюватись, і на сьогоднішній день музеї залучають чималу кількість людей. Головним фактором для зростання музейного туризму є те, що кількість музеїв на різну тематику збільшується. Завдяки інтересу іноземних туристів до вивчення культури інших країн чи регіонів, відбувається зростання світового сектору музейного туризму. Для більш глибокого розуміння категорії музейний туризм розглянемо деякі підходи науковців до його трактування. (таблиця 1.1.)

Таблиця 1.1

Підходи до трактування поняття музейний туризм

Автор	Трактування
Скабара С.М.	«Музейний туризм – це специфічна діяльність музеїв у сфері пізнавального туризму з виробництва й реалізації різних туристських продуктів музейного характеру(створення експозицій, організація екскурсій, музейних магазинів тощо), а також, у багатьох випадках з організації туристичного циклу(проживання, харчування, трансфер, інформаційне забезпечення)» [2 с.133]
Любіцева О.О. Шпаргат Т.І.	«Музейний туризм являє собою специфічний різновид туризму, особливості якого полягають у використанні туристського потенціалу музеїв і територій, які до них прилягають в освітніх, навчальних, інформаційних, 7 виховних, розважальних, популяризаційних (пропагандистських), оздоровчих, екологічних цілях» [3 с.6-7]
Сидорук С.В.	«Музейний туризм – це специфічний вид туризму, особливостями якого є використання туристичного потенціалу музеїв та прилеглих до них територій в навчальних, навчальних, інформаційних, освітніх, розважальні, популяризаційні (пропагандистські), оздоровчі, екологічні цілі». [4 с.244]
Казьмирчук М.	«Це подорож з метою дізнатися про місця, артефакти і види діяльності, які представляють автентичну історію і людей минулого і сьогодення, включно з культурно-історичними та природними ресурсами.» [5 с.182]

*сформовано автором

Розвиток музейного туризму базується на декількох теоретичних засадах, які об'єднують пізнавальний, культурний та рекреаційний аспекти туризму.

Перша теоретична засада полягає в тому, що музеї є важливими інституціями для збереження матеріалів культурної спадщини. Таким чином розвиток музеїв та музейного туризму сприяє збереженню національної культури.

Друга теоретична засада пов'язана з розвитком туризму як галузі економіки. Музейний туризм є одним з видів культурного туризму, який має значний потенціал для розвитку регіонів та країн. Він сприяє збільшенню доходів туристичних підприємств та створенню нових робочих місць.

Третя теоретична засада полягає в тому, що музейний туризм сприяє розвитку сталого туризму. Сталість туризму полягає в збереженні природних та культурних ресурсів для майбутніх поколінь. Музейний туризм допомагає у збереженні культурної спадщини та історичних пам'яток, зменшує вплив туризму на природне середовище та сприяє екологічній свідомості туристів.

Таким чином, теоретичні засади розвитку музейного туризму відображають його пізнавальні, культурні, економічні та соціальні аспекти, що підтримують сталий розвиток туризму. Розвиток музейного туризму в Україні потребує звернення уваги до цих засад та їх впровадження в практику.

Виходячи з теоретичних засад музейного туризму можемо виокремити його складові, що представлені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Складові музейного туризму

Назва складової	Характеристика
Культурна складова	Музеї і галереї є основними культурними місцями, де можна ознайомитися з світовою історією, мистецтвом та культурою різних епох і країн.
Навчальна складова	Музеї можуть бути відмінними джерелами знань та навчальними інституціями, де можна вивчити нові факти про світ, розвивати свій інтелект та культурну свідомість.

Соціальна складова	Музеї та галереї можуть стати місцем зустрічі для людей з різних країн та культур, що в свою чергу допомагає забезпеченню соціального досвіду.
Економічна складова	Музеї та галереї можуть бути важливим джерелом доходу для місцевих економік, зокрема в тих регіонах, де туризм є важливою галуззю.

*сформовано автором

Фактором, що впливає на взаємодію та співпрацю музеїв з туризмом є організація системи історико-культурних та природних територій. У організаторів туризму є ряд певних завдань, які вони ставлять перед собою, а саме: визначають на чому спеціалізується музей і формують постійні туристські потоки до нього; складають програми і маршрути спрямовані на туристів; займаються пошуком нових коштів.

Українські музеї можуть співпрацювати з туроператорами та готелями для створення пакетних пропозицій, які б включали відвідування музеїв та інших культурних пам'яток. Такі пакети можуть включати екскурсії з гідами, відвідування традиційних місцевих ресторанів, знайомство з місцевими майстрами та ремісниками, які можуть розповісти про свою творчість та майстерність. Окрім того, важливо забезпечити належний рівень інфраструктури для туристів. Також можна розглянути можливості для розвитку музейних туристичних маршрутів та розробки мобільних додатків, які допоможуть туристам легко зорієнтуватися в містах та отримати інформацію про культурні пам'ятки та музеї.

1.2. Класифікація музеїв та їх культурно-освітня діяльність

Музеї є основними місцями для проведення музейного туризму, він є дуже важливим для розвитку та збереження культурної спадщини та історичного доробку країни. Музеї виконують не лише роль зберігачів цінних експонатів, але й стають центрами освіти, досліджень, творчості та взаємодії між культурами. Вони привертають увагу як місця, де можна познайомитися з

унікальними колекціями та артефактами, так і як туристичні об'єкти. Тому музеї є необхідною складовою музейного туризму, і без їх існування цей вид туризму не міг би розвиватися.

Існує багато різних видів музеїв, оскільки кожен з них виконує свою унікальну функцію та має конкретну мету. Таке розмаїття обумовлене різноманітністю культурної спадщини, історії, наукових досліджень та інших аспектів людського життя.

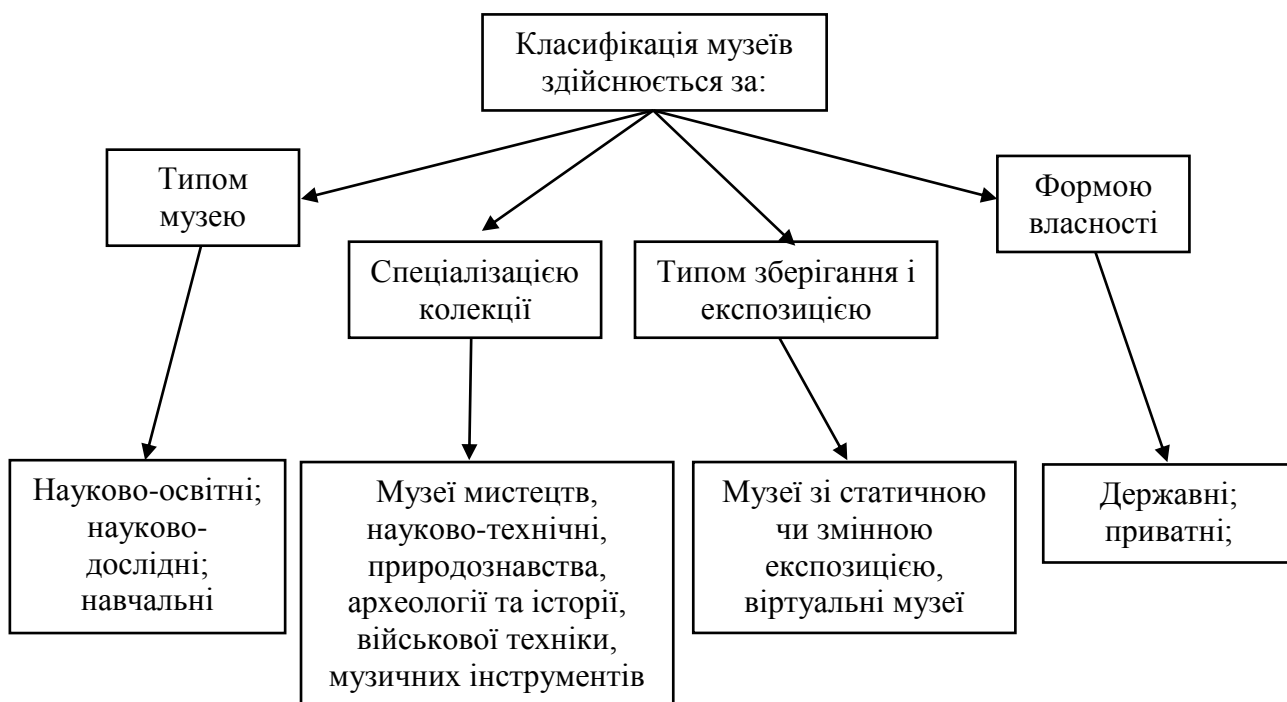
Проведення класифікації музеїв є важливою для розвитку музейного туризму, оскільки дає можливість:

- систематизувати та організувати різні типи музеїв в єдину структуру :
- краще розуміти їх функції та завдання, а отже і цілі, яких можна досягти в процесі відвідування музейної експозиції
- організовувати спільні проекти та програми, музеям одного типу
- допомогти відвідувачам у планування власних подорожей та виборі музеїв, що як найбільше відповідають їх інтересам та потребам.

Також важливо зазначити, що класифікація музеїв є невід'ємною частиною процесу стандартизації та оцінки якості музейної діяльності. Наявність чіткої класифікації може допомогти встановити стандарти якості та ефективності роботи музеїв, а також сприяти збереженню та розвитку культурної спадщини. Отже, класифікація музеїв є важливим інструментом для розуміння та систематизації різноманітної культурної спадщини, а також для підвищення ефективності діяльності музеїв та підвищення інтересу до них у громадськості.

Найбільш поширені напрямки класифікації музеїв представлено на рис. 1.1. Проведемо загальну характеристику кожної із ознак класифікації музеїв. Науково-освітні музеї – такі музеї ще можуть називатися масовими чи публічними, вони призначені для більш широкого кола відвідувачів. Велику частку музеїв відносять саме до цього типу. Для прикладу під цю категорію попадає будь-який краєзнавчий музей. Науково-дослідні – музеї, цільовою аудиторією якого вважаються спеціалісти різних сфер діяльності, іншими

словами такі музеї ще називають академічними. Навчальні – музеї, цільовою аудиторією яких є студенти чи учні шкіл. Вони зазвичай функціонують при різних навчальних закладах. Класифікація музеїв за спеціалізацією колекції відображає фахову спрямованість зібрань та експозицій музеїв. Вона є однією з найбільш поширених та важливих класифікацій музеїв, оскільки вона відображає основну тематику та напрямок діяльності музею.

*сформовано автором

Рис. 1.1 Схеми класифікації музеїв

Мистецькі музеї спеціалізуються на витворах мистецтва (картини, малюнки, скульптури, фото, тощо). Цей вид музеїв використовується не лише для демонстрації мистецтва, а й для проведення різних мистецьких заходів, наприклад читання віршів. Науково-технічні музеї займаються розвитком і застосуванням наукових ідей і приладів. Музеї природознавства займаються колекціонуванням зразків природи (птахів, ссавців, комах, рослин, гірських порід, мінералів і скам'янілостей). Музеї археології та історії зосереджуються на розкритті та поширенні знань про минуле людства через археологічні дослідження та історичні джерела. Музеї військової техніки присвячені

збереженню, вивченню та експонуванню зброї, транспорту та інших військових артефактів. Вони показують історичну еволюцію військових технологій та їх вплив на військові справи та суспільство. Музеї музичних інструментів присвячені відображенню різноманітності та еволюції музичних інструментів з різних епох, культур і регіонів.

Класифікація музеїв за типом зберігання та експозицією передбачає розділення музеїв на декілька категорій в залежності від того, як вони зберігають свої колекції та як вони експонують їх для відвідувачів. Музеї зі статичною експозицією характеризуються своєю постійністю. Експонати розташовані на своїх місцях і залишаються незмінними протягом тривалого часу. Це дозволяє відвідувачам краще дослідити експонати та отримати докладну інформацію про них. Музей зі змінною експозицією виставляє експонати на тимчасовий термін і змінює їх з плином часу. Це дає можливість відвідувачам побачити нові колекції, тематичні інсталяції, тощо. Віртуальні музеї надають доступ до своїх експозицій через електронні носії, у віртуальному музеї не зберігаються реальні об'єкти, але часто віртуальні музеї лише показують вміст уже існуючих фізичних музеїв, просто таким чином можна значно збільшити аудиторію закладу.

Класифікація музеїв за формою власності відображає різноманітність та особливості управління музеями. Державні музеї належать управляються урядовими органами, основне фінансування здійснюється з державного бюджету. Приватні музеї належать приватним особам чи фондам і можуть бути фінансовані за рахунок приватних інвестицій чи пожертвувань.

За ознаками даних класифікацій мною створено таблицю з конкретними прикладами музеїв у Волинській області, в Україні та світі. (Таблиця А.1)

До другої половини ХХ століття музей – це був заклад, роль якого полягала у демонстрації та зберіганні своєї колекції. З плином часу все змінилося, музеї набули нових функцій і стали місцем взаємодії для експертів з різних галузей науки, також вони поступово стають місцем для експериментів,

відкриттів та демонстрації інновацій. В теперішній час музеї працюють в умовах жорсткої конкуренції, вони мусять конкурувати за туристів у сфері відпочинку та боротися з закладами культури, які використовують нові комунікаційні платформи із сучасною аудиторією. Таким чином найкращі музеї світу займаються створенням різних інтерактивних проектів, що націлені на комунікацію з відвідувачами в інтернеті на тому ж рівні, на якому проводиться комунікація безпосередньо у самому музейному приміщенні. Щоб збільшити зацікавленість відвідувача і розраховувати на його повторний візит до музею, використовуються сучасні технології для побудови комунікації.

Визначимо, що ж таке культурно-освітня діяльність музеїв? Це є одним з основних видів музейної діяльності, що реалізується в процесі спілкування з аудиторією музею як в середині нього, так і за його межами. У ході культурно-освітньої діяльності виконуються такі соціальні функції, як освіта, організація дозвілля, тощо. За умови подальшого зростання соціальної ролі музеїв, культурно-освітню діяльність можна вважати як одну з головних соціальних функцій музею. У теперішній час в музеєзнавстві розвивається критерій, за якого центром музейної діяльності є не музейні експонати, а люди (відвідувачі музею). Музейна аудиторія – це група осіб введена в культурно-освітню діяльність музеїв.

Музеї відіграють важливу роль у розширенні знань та розвитку освіти. Вони є не лише збірниками артефактів, а й місцем, де можна збагатити свій світогляд та збільшити кількість знань. Культурно-освітня діяльність музеїв включає в себе проведення екскурсій, лекцій, майстер-класів, конференцій, виставок та інших подій. Одна з головних цілей культурно-освітньої діяльності музеїв – це залучення різних верств населення до культурних цінностей. Крім того музеї звісно ж сприяють розвитку туризму, що стає додатковим джерелом доходів для місцевих громад.

У культурно-освітній діяльності музеїв важливу роль відіграють технології, що дозволяють створювати інтерактивні експозиції, відеоісторії та

інші інструменти. Це дозволяє створювати незабутні враження та сприяти активному розвитку культури, освіти та туризму.

1.3. Зарубіжний досвід розвитку музейного туризму

Зарубіжний досвід розвитку музейного туризму є дуже корисним для України. Світові тренди в галузі музейного туризму включають активну взаємодію музеїв з туристичними агенціями, готелями та іншими закладами індустрії гостинності, що дозволяє створювати інтегровані продукти для туристів.

У різних частинах світу спостерігається нерівномірний розвиток музейного бізнесу та музейного туризму. Найбільше успіху в цій галузі мають країни, де зберігаються багаті музейні колекції з минулих агресивних воєн та колоніальних завоювань (деякі західноєвропейські країни), а також у країнах з високим рівнем розвитку (США, Японія), а центри цивілізації (в Середземномор'ї, на Близькому Сході, в континентальній Азії) також є привабливими для музейного туризму. Кожна з цих частин світу має свої унікальні передумови для розвитку музейної галузі. Детальніше розглянемо музеї Європи на рисунку 1.2

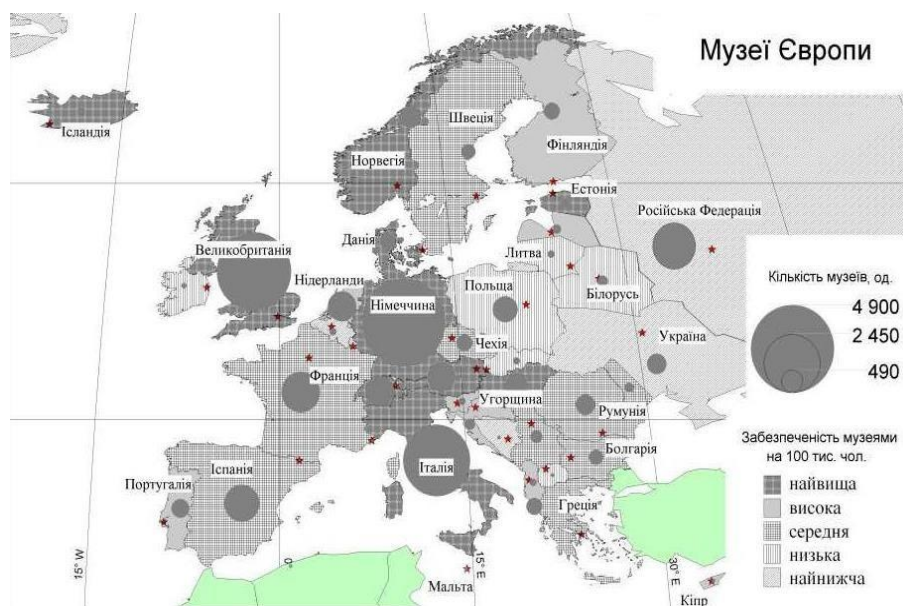

Рис. 1.2 Музеї Європи [4 с.253]

Країни з високим рівнем музейного розвитку не є однорідним блоком, оскільки вони представлені країнами різного рівня соціально-економічного розвитку з великою кількістю музейних установ та невеликим населенням, такими як Фінляндія, Нідерланди, Португалія, Гібралтар, Мальта, Кіпр, Хорватія, Словенія, Латвія тощо. Середня кількість музейних установ в країнах, таких як Франція, Іспанія, Греція, Чехія, Болгарія та Румунія, обумовлена великою кількістю їх жителів. Перші три країни складають основу європейської музейної скарбниці.

Досить важливе місце в розвитку музейного туризму займають світові організації, що регулюють його. Вони значно сприяють збільшенню популярності музеїв, як туристичних об'єктів.

Однією з головних таких інституцій є UNESCO – організація об'єднаних націй з питань освіти, науки та культури. ЮНЕСКО підтримує країни, що розвиваються, використовуючи потенціал музеїв для соціальної згуртованості, особливо серед місцевих громад і незахищених груп. Крім того, під час конфліктів, таких як Єгипет, Афганістан, Ірак та Малі, де музеям загрожували грабіжники, що шукали цінні предмети або символи національної ідентичності, ЮНЕСКО втручалася, щоб захистити та відновити музеї. Також, ЮНЕСКО підтримує розвиток потенціалу музейних спеціалістів у збереженні колекцій, інвентаризації та документуванні для боротьби з незаконним обігом культурних об'єктів.

Ще однією організацією, яка розвиває музейний туризм є ІКОМ – міжнародний союз музеїв. Це некомерційна організація, що об'єднує музеї та інші культурні заклади з метою збереження та просування культурної спадщини. Вони підтримують співпрацю між музеями, організовуючи різні конференції та культурні заходи. У таких заходах беруть участь члени організації з 138 країн світу.

Наступною організацією, яка регулює розвиток музейного туризму є UNWTO – всесвітня туристична організація. Звісно, що інституція, яка регулює весь світовий туризм, допомагає і музейному туризму зокрема.

У наведеній нижче таблиці 1.3 розглянемо 10 світових музеїв, зокрема і різницю відвідування у період пандемії.

Таблиця 1.3

Топ 10 найкращих світових музеїв за кількістю відвідувачів

Назва музею та розташування	% змін за 2020-2021рр.	Відвідуваність млн./рік			Наявність плати за вхід
		2021	2020	2019	
Лувр (Париж, Франція)	5%	2,8	2,7	9,6	платно
Національний музей Китаю (Китай, Пекін)	49%	2,3	1,6	7,4	безкоштовно
Ватиканський музей (Ватикан)	24%	1,6	1,3	6,8	платно
Музей мистецтва Метрополітен (Нью-Йорк, США)	74%	1,9	1,1	6,7	платно
Британський музей (Лондон, Великобританія)	4%	1,3	1,2	6,2	безкоштовно
Тейт Модерн (Лондон, Велика Британія)	-19%	1,1	1,4	6,0	безкоштовно
Національна галерея (Лондон, Велика Британія)	-41%	0,7	1,1	6,0	безкоштовно
Природничий музей (Лондон, Велика Британія)	31%	1,5	1,1	5,4	безкоштовно
Американський природничий музей (Нью-Йорк, США)	н/д	н/д	н/д	5,0	платно
Ермітаж (Санкт-Петербург, Росія)	70%	1,6	0,9	4,9	платно

*сформовано автором

У таблиці 1.3 зображено динаміку відвідуваності найпопулярніших 10 світових музеїв за 2019-2021 роки, а саме Лувр, Національний музей Китаю,

Ватиканський музей, музей мистецтва Метрополітен, Британський музей, Тейт Модерн, Національна галерея, Природничий музей Лондона, Американський природничий музей та Ермітаж. Через пандемію COVID-19 відвідуваність музеїв у 2020 році пала на 78% порівняно з попередніми роками. Та незважаючи на це, найпопулярніші музеї світу змогли прийняти в собі мільйони відвідувачів, от як один з найбільш відомих в світі музей Лувр у Франції, його відвідало маже 3 мільйони людей, навіть у такий скрутний час. Незважаючи на зовнішні перешкоди у вигляді пандемії, він все одно лідирує по кількості відвідувачів. Звісно музейний туризм сильно постраждав через пандемію, що добре видно у таблиці 1.4, але з часом все повернеться у норму, адже найкращі музеї світу у 2021 році піднялися на 32% у порівнянні з 2020 роком, хоч відвідуваність і залишається лише на 29% від рівня 2019 року.

Одним з прикладів успішного розвитку музейного туризму можна побачити в Німеччині, де музеї відіграють важливу роль у розвитку туризму та економіки. В Берліні є велика кількість музеїв, які забезпечують розвиток туризму в цьому регіоні. Один з таких музеїв – Museumsinsel, який є одним з найбільших музейних комплексів у світі і є привабливим місцем для туристів з усього світу.

Ще одним прикладом може бути Лондон, де культурний туризм, зокрема й музейний, є одним з основних джерел доходу. Тут є багато відомих музеїв, таких як Британський музей, Національна галерея, Тейт Модерн і багато інших, які приваблюють мільйони туристів щороку.

У приклад успішної комунікації з відвідувачами хочу поставити музей Rijksmuseum у Нідерландах, а саме Амстердамі. Вони у тандемі з інтернет-простором Etsy, що базується на продажі виробів ручної роботи, створили нове поняття цінності музейних колекцій в онлайн просторі. Розміщуючи колекцію в інтернеті, музей запрошує користувачів використовувати її як основу для створення власних творчих продуктів, які можна продавати на цій ж платформі.

Таким чином, не маючи прямого прибутку для музею, це дає змогу досягти більшого охоплення та залученості, зрештою підвищуючи цінність музею для відвідувачів. Також вищезгаданий музей щосуботи та неділі проводить індивідуальні екскурсії жестовою мовою, таким чином дозволяючи людям з вадами слуху також долучитись до культурного простору.

У таблиці 1.4 наведено приклади віртуальних турів відомих музеїв світу.

Таблиця 1.4

Світові музеї, що надають послуги віртуальних турів

Країна	Назва музею	Посилання на тур
Франція	Лувр	https://petitegalerie.louvre.fr/visite-virtuelle/saison6/
	Печера Ласко	https://archeologie.culture.gouv.fr/lascaux/en
Іспанія	Театр-музей Далі	salvador-dali.org
	Прадо	https://www.museodelprado.es/en/virtual-tours
США	Національний музей природної Історії у Вашингтоні	https://naturalhistory.si.edu/visit/virtual-tour
	Художній інститут Чикаго	https://www.artic.edu/visit-us-virtually
Італія	Музей Галілео	catalogue.museogalileo.it
	Капітолійський музей	https://tourvirtuale.museicapitolini.org/eng/index.html

*сформовано автором

Віртуальні тури мають велику важливість та доповнюють традиційний спосіб відвідування музеїв. Це допомагає розширити аудиторію та зацікавити нових відвідувачів, які можливо не чули про той чи інший музей. Такі тури можуть відкривають світ культурного багатства інших країн. Вони дозволяють відвідувачам пізнати музеї і експонати, до яких вони могли б не мати можливості фізично відвідати. Саме тому навіть такі популярні музеї як ті, що зображені в таблиці, зробили свої віртуальні тури.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Регіональна характеристика музейного туризму

Після здобуття незалежності наша держава поклала багато зусиль на зміцнення та відновлення культурної спадщини України, наших традицій і мистецтва. Музеї тут відіграли значну роль, адже саме вони є тими, хто відновлює і зберігає історичну пам'ять українців. За час коли Україна є незалежною кількість музеїв зростає майже в три рази. Найбільші темпи зростання зафіксовані у західних та центральних областях, таких як Волинська, Житомирська, Тернопільська, тощо. Проте в період з 2011 по 2020 роки зростання кількості музеїв було незначним. На це могли вплинути військові дії на території Луганської та Донецької областей а також окупація Кримського півострова. Адже на тимчасово непідконтрольних Україні територіях не можливо вести облік діяльності різних установ, в тому числі і музейних закладів.

На сьогоднішній день на теренах нашої держави функціонує близько 600 музеїв, а саме 35% з яких історичні, 34% - комплексні, 14% - мистецькі та художні, 10% - літературні, 7% - природничі та галузеві (рис. 2.1)

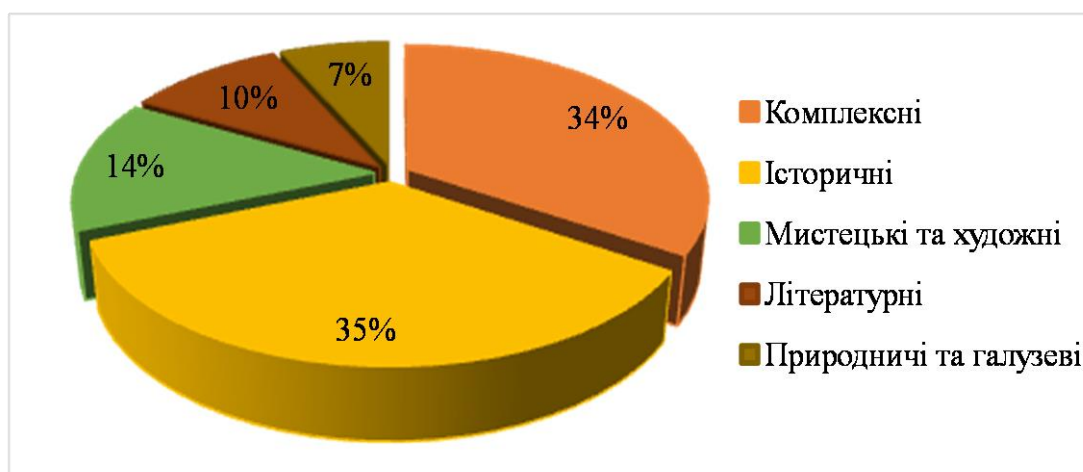

Рис. 2.1 Структура мережі музейних закладів в Україні

Історично в Україні переважають музеї комплексного та історичного профілів, що разом складають 69% від усіх музеїв. Це пов'язано з тим, що саме ці музеї почали першими утворюватися на теренах нашої країни. Також немалу частину від усіх музеїв, а це разом 24% займають літературні і мистецькі музеї. Переважно вони розташовані на території таких областей, як Львівська, Волинська, Чернівецька, Івано-Франківська і тд. Переважно такі музеї знаходяться у великих містах, а отже обласних центрах. А от найменша частина музеїв, а саме 7% є природничими та галузевими. Хоча в Україні є значний потенціал для розвитку саме цієї частки музеїв.

Таблиця 2.1

Кількість відвідувачів музеїв за профілем в Україні у 2021 році

Профіль	Усього тис. осіб	з них учнів та студентів, тис. осіб	У середньому на 1 музей тис.осіб
Історичний	6239,6	2382,6	33,4
Комплексний	5024,9	2915,6	21,7
Художній	1746,9	871,3	47,2
Мистецький	958,1	347,8	33,0
Літературний	910,6	527,3	20,2
Галузевий	411,7	178,6	58,8
Природничий	153,0	86,9	51,0
Усього	16409,3	7776,3	28,9

*сформовано на основі [7 с.117]

Проаналізувавши дані кількості відвідувачів музеїв за профілем у таблиці 2.1 за 2021 рік можна зробити висновок, що кількість відвідувачів напряму залежить від кількості самих музеїв по Україні. Найменша частка відвідувань припадає на природничі та галузеві профілі музеїв. Найменш відвідуваними є саме природничі(153,0 тис. осіб), бо і музеїв такого профілю не є багато. Кількість людей, які відвідують музеї є основним індикатором їх суспільної вагомості. Цей показник допомагає визначити популярність культурних закладів серед туристів чи місцевих жителів, це надає можливість оцінити рівень розвитку музейного туризму в різних регіонах та Україні в цілому.

Розглянемо найкращі музеї України різних профілів в розрізі областей на конкретних прикладах:

1. Музей становлення української нації - це перший в Україні інноваційний музей історії, де минуле поєднується з сучасними технологіями. Всі експозиції у даному музеї базуються на історичних дослідженнях та науковому обґрунтуванні. Він сприяє пробудженню національної свідомості українців, посиленню почуття гідності та розвитку патріотизму. Музей містить в собі 25 інсталяцій та 100 фігур видатних українців. Кожна інсталяція супроводжується інтерактивним аудіо та відеоконтентом, який поєднується з використанням спец ефектів, що дозволяє занурити глядача у атмосферу відповідної епохи. Медіагіди до речі доступні аж на 8-ми мовах світу.

2. Музей сучасного українського мистецтва Корсаків – це музей, місія якого полягає у створенні музейної інституції високого рівня, яка не лише переосмислює минуле, але й відображає сучасність та створює перспективи для майбутнього. Цей музей сприяє духовному розвитку нашої нації та популяризації українського мистецтва у всьому світі. Музей складається з 13-ти залів, що займають аж три поверхи. На даний момент він відомий тим, що у стінах музею створюється проект під назвою «Космогонія», у рамках якого народжується найбільше живописне полотно у світі. Висота картини сягне 10 м, а ширина — 200 м, тобто її площа складатиме 2 000 м². Створює цю картину український художник Петро Антип.

3. G-museum – це музей який не має жодного аналогу в Україні та Європі. Одна з головних експозицій музею є лабораторією Сергія Виноградського, що у 1900-х роках жив у місті, де зараз знаходиться музей, там до речі присутня і воскова фігура вищезгаданого мікробіолога. G-MUSEUM має унікальну структуру, що відрізняє його від звичайних музеїв. Окрім простору природничих та історичних експозицій, комплекс також включає «Art-простір», де можна побачити виставки художників, взяти участь у майстер-класах і дискусіях.

4. Музей науки Львів - це місце, що перетворює традиційне уявлення про науку, доводячи, що процес пізнання може бути захоплюючим, динамічним та

цікавим не лише для дітей, а й для дорослих. Музей поділений на 9 різних блоків з експозиціями, що показують окремі теми нашого життя, загальна кількість експонатів – 103.

Ці музеї без винятку можна назвати найкращими в нашій державі, але кожна область вирізняється унікальним музеєм, що можна побачити у розробленій мною таблиці наведеній в додатку Б.1.

З інформації вказаної в цій таблиці напрашується висновок, що Україна багата музеями які нічим не поступаються закордонним, вони дуже різноманітні, цікаві для різних категорій відвідувачів та несуть у собі певну мету.

Аналіз кількості музеїв за регіонами України є важливим інструментом для вивчення розвитку музейного туризму. Він може допомогти виявити тенденції та особливості розподілу музейних закладів у країні, а також зрозуміти, які регіони можуть потребувати додаткової підтримки та розвитку музейного туризму.

Таблиця 2.2

Кількість музеїв у розрізі регіонів України за 2021 рік

Область	Кількість музеїв	Статус				
		Національні	Державні	Обласні	Районні(міські)	Інші
Вінницька	30	1	-	3	26	-
Волинська	16	-	1	2	13	-
Дніпропетровська	26	1	1	1	20	3
Донецька	15	-	1	2	11	1
Житомирська	23	-	1	4	18	-
Закарпатська	14	-	-	3	6	5
Запорізька	23	2	-	3	18	-
Івано-Франківська	26	2	-	4	17	3
Київська	24	3	-	7	13	1
Кіровоградська	29	-	-	2	27	-
Луганська	13	-	-	1	12	-
Львівська	27	4	3	5	15	-
Миколаївська	12	1	-	2	8	1
Одеська	14	-	2	6	6	-
Полтавська	37	2	1	2	32	-

Рівненська	14	1	-	4	9	-
Сумська	17	1	2	3	11	-
Тернопільська	30	-	-	8	22	-
Харківська	33	2	-	3	27	1
Херсонська	9	-	1	1	7	-
Хмельницька	28	1	3	4	18	2
Черкаська	29	3	-	6	18	2
Чернівецька	10	-	-	5	4	1
Чернігівська	35	3	-	8	22	2
м. Київ	40	21	6	-	9	4
Усього:	574	48	22	89	389	26

*сформовано на основі [8 с.45]

Аналізуючи дані таблиці, видно, що кількість музеїв у регіонах України розподілена досить нерівномірно. Деякі регіони мають значну кількість музеїв, а деякі мають обмежену кількість. Цей аналіз кількості музеїв за регіонами дає змогу побачити потенціал та визначити регіони, що можуть бути варті уваги для подальшої підтримки та розвитку музейного туризму.

2.2 Аналіз інфраструктури музейного туризму в Україні

Інфраструктура музейного туризму дуже важлива для комфортного перебування та подорожі відвідувачів до музею. У таблиці 2.3 наведено основні параметри інфраструктури туризму, які повинні забезпечити безпеку та комфорт туристів.

Усі ці складові сприяють покращенню вражень відвідувачів під час подорожі, а також допомагають підвищити рейтинг музею та сприяють залученню нової аудиторії, збільшенню потоку туристів. Таким чином покращується загальний вплив на економіку прилеглої до музею території.

Параметри інфраструктури музейного туризму

Параметр	Характеристика
Транспортна доступність	Розвиненість транспортних мереж, а саме доріг, залізниць, тощо. Наявність регулярних маршрутів до музею, що забезпечують легкий доступ до нього. А також наявність парковки для власного транспорту.
Розташування	Бажано щоб музею були розташовані у центрі міста чи прилеглих територіях, куди легко дістатись, але для цього пункту інколи бувають певні винятки.
Туристичні послуги	Наявність поблизу музею закладів розміщення та харчування, а також туристичних центрів, екскурсиводів та інших пунктів, що забезпечують якісне відвідування музею.
Інфраструктура безпеки	Наявність засобів, що гарантують безпечне перебування туриста на території музею, а саме: аварійні виходи та евакуаційні плани на випадок непередбачуваних ситуацій, пожежна сигналізація та персонал, який володіє навичками надання першої допомоги.

*сформовано автором

В теперішній час мультимедійні та інформаційні технології відіграють дуже важливу роль в розвитку музейного туризму. Завдяки використанню сучасних технологій, музеї можуть створювати нові і цікаві інтерактивні способи взаємодії з відвідувачами.

Одним з найпопулярніших способів використання мультимедійних технологіє є віртуальні тури. Вони дозволяють відвідувачам з усього світу зануритись у атмосферу та світ музеї не виходячи з дому. Такі тури набули популярності під час пандемії, але і в подальшому також будуть мати своїх прихильників. Зазвичай такі віртуальні тури мають 360-градусні панорамні зображення, які можна розглянути з будь-якого кута, а також часто такі екскурсії супроводжуються аудіогідом, який розповідає про експозиції.

Віртуальні тури звісно є популярною послугою у світі, тому і Україна не стала винятком. Міністерством культури України було створено сайт з віртуальними турами під назвою «Музеї України просто неба». Тур включає в себе 7 автентичних музеїв, а саме:

1. Національний музей народної архітектури та побуту України (Пирогів).
2. Музей народної архітектури і побуту «Шевченківський Гай» (Львів).

3. Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини (Переяслав-Хмельницький).
4. Закарпатський музей народної архітектури та побуту (Ужгород).
5. Центр народознавства «Мамаєва Слобода» (Київ).
6. Запорізька Січ – Національний заповідник «Хортиця» (Запоріжжя).
7. Резиденція Богдана Хмельницького (Чигирин).

Завдяки цим подорожам можна з легкістю перенестися на століття назад і доторкнутися до минулого, познайомитися з українською культурою і побутом.

Для того, щоб розпочати віртуальну екскурсію потрібно обрати один з семи музеїв на карті. Завдяки простій навігації та звуковому супроводу на трьох мовах – українській, російській та англійській, можна ознайомитися з цікавими фактами з історії українського побуту та культури.

Рис. 2.2 Віртуальний тур «Музеї України просто неба»

Завдячуючи 360-градусним панорамам можна не тільки пройтися околицями музеїв, а й зайти всередину будівель та познайомитися з музейними експозиціями. Також у турі доступна опція «Прокласти маршрут», яка дозволяє перейти на карти Google та скласти найбільш оптимальний маршрут з вашого поточного місцезнаходження до обраного музею.

Також в Україні існує такий сайт, як «Музейний Портал». Проект «Музейний портал» створено для популяризації культури, науки та музейної справи. Портал надає інформацію та актуальні новини з музейного життя України та світу та доступ до бази даних з інформацією про музеї та експозиції»[6]

Ще на цьому сайті можна переглянути різні віртуальні екскурсії музеями України та світу. Всього на порталі є інформація аж про 231 музей, усі вони мають свою класифікацію, щоб відвідувачі швидко знайшли тематику музею, яка їх цікавить. Кожна вкладка з музеєм містить в собі три основні пункти, а саме інформацію, віртуальний тур та мапу на якій ви можете дізнатись фізичне розташування певного музею.

Даний портал вносить свій великий вклад в музейний туризм України, тому що окрім віртуальних турів, тут постійно з'являються актуальні статті та новини про музейну справу, різні добірки на кшталт «Топ-10 музеїв України» тощо. Також він надає інформацію про події та виставки, що проходять в музеях, що допомагає туристам планувати свою подорож на підставі конкретних заходів та виставок.

"Музейний портал" допомагає просунути музеї України на міжнародну арену та привернути більше туристів до країни. На сайті можна знайти інформацію про участь українських музеїв у міжнародних проектах та виставках, що збільшує їхню відомість та привабливість для туристів з-за кордону.

Такі веб-сайти допомагають не лише популяризувати сам музей, а й дозволяють людям з обмеженими можливостями насолодитись культурною програмою. Нажаль не усі музейні заклади України роблять свою діяльність інклюзивною, але такі практики все частіше з'являються на теренах нашої держави. Інклюзія – це процес, що забезпечує повну та рівноправну доступність до різних закладів, інституцій та інших культурних закладів та дає можливість

кожній особі активно брати участь у суспільному житті незалежно від її особливих потреб чи обмежень.

В Україні існує проект, який був започаткований за підтримки Українського культурного фонду, що у висновку розробив веб-сайт, на якому знаходиться інформація про велику кількість музеїв нашої держави і близько 400 з них мають оцінку щодо рівня інклюзивності. Більше того, користувачі самі можуть вносити правки та зазначати чи підходить конкретний музей для людей з обмеженими можливостями чи ні. Цей проект має таку назву «Inclusive Travels in Ukraine».

Нажаль не всі музеї, що представлені на сайті мають достатній рівень інклюзивності, але є декілька, які забезпечені усім необхідним для комфорту особливих відвідувачів, у таблиці 2.4 наведено 5 таких музеїв.

Таблиця 2.4

Музеї, що забезпечені достатнім рівнем інклюзивності

Назва та розташування музею	Рівень інклюзивної забезпеченості
Музей історії міста Києва	У музеї є наявність пандусів, ліфту ,місць для відпочинку, є спеціальні екскурсії для незрячих людей.
Національний музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків	Створили сайт, що забезпечує доступ до контенту користувачам з інвалідністю, створені аудіоскрипції, що описують простір навколо, а також різні тактильні моделі та матеріали. Також розроблені аудіогіди для різних вікових категорій відвідувачів. Персонал проходить курси для покращення навичок спілкування з особливими людьми.
Національний музей Тараса Шевченка	Наявні пандуси, ліфт, вбиральні для людей на візках, розроблені екскурсійні програми для дітей з синдромом Дауна.
Мистецький арсенал	Увесь перший поверх пристосований для людей з проблемами з опорно-руховим апаратом, є безкоштовний прокат крісел, у вбиральнях є пеленальні столики, по усій території музею розміщені тактильні таблички, відео на сайті містять субтитри. Для різних фестивалів завжди створюють тактильні мапи з архітектурою простору.
Національний музей голодомору-геноциду	Створили проект, завдяки якому незрячі люди можуть «побачити» архівні фото, це відбувається за рахунок рельєфності фотографій. Працівники відвідують онлайн лекції, де розповідається про процес роботи з незрячими.

*сформовано автором

У таблиці представлені не всі музеї, що облаштовані для людей з особливими потребами, просто в більшості з них немає достатньої кількості інклюзивних послуг. Проте з кожним роком все більше музеїв вдосконалюють свій асортимент послуг та стають доступними для різних верств населення.

Щоб краще зрозуміти стан музейного туризму в Україні, було проведено SWOT-аналіз, що зображений в таблиці 2.5

Таблиця 2.5

SWOT-аналіз розвитку музейного туризму в Україні

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1.Багата культура, що дає велику кількість експонатів в історичних та ні тільки, музеях. 2.Наявність музеїв різних профілів. 3.Бажання розвиватись і вдосконалюватись. 4. Привабливі природні умови для створення музеїв під відкритим небом. 5. Зручне стратегічне розташування країни для доступу до музеїв зарубіжних туристів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Застарілість багатьох музейних установ. 2.Недостатній рівень інклюзивності у музеях. 3.Відсутність маркетингових заходів у багатьох музеях України. 4. Недостатньо розвинена інфраструктура. 5.Недостатнє фінансування музейного сектору.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1.Розробка спільних музейних маршрутів з країнами Європи. 2.Впровадження технологій (QR-коди, мобільні додатки, тощо). 3. Співпраця з зарубіжними музеями та обмін експонатами з ними. 4. Співпраця з іншими секторами туризму для створення спільних туристичних пакетів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.Активні бойові дії на сході та півдні України, що загрожують життю туристів та цілісності музейних установ і експонатів. 2. Конкуренція з боку інших країн. 3.Незацікавленість суспільства у відвідуванні музеїв. 4.Конкуренція з іншими видами туризму.

*сформовано автором

Перш за все SWOT-аналіз дає можливість зрозуміти сильні сторони музейного туризму, це дозволить спрямувати ресурси на підтримку та розвиток даних аспектів. Розуміння ж слабких сторін допомагає спрямувати зусилля на вирішення наявних проблем для покращення якості послуг. Врахування можливостей надає шанс спланувати стратегію розвитку музейного туризму та використати ці можливості щоб привернути якомога більше туристів. Загрози також є не менш важливими для оцінки розвитку, розуміння загроз дає можливість вжити всіх заходів щоб їх запобігти, якщо це можливо.

РОДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МУЗЕЙНОГО ТУРИЗМУ

3.1. Ринково-сервісна моделі розвитку музейних інституцій

Ринково-сервісна модель розвитку музейних інституцій передбачає, що музеї повинні зосередитись на потребах та інтересах своїх відвідувачів. Це означає, що музей повинен надавати високоякісні послуги та продукти, які відповідають потребам своїх відвідувачів та допомагають задовольнити їх очікування. Це дозволяє музеям бути більш конкурентоспроможними та ефективними в умовах ринкової конкуренції. Крім того ця модель дає можливість бути більш гнучкими на ринку. Наприклад якщо на ринку з'являються нові технології або змінюються потреби відвідувачів, музеї можуть швидко адаптуватись, щоб задовольнити ці потреби.

Рис. 3.1 Напрямки покращення діяльності музеїв

Для популяризації та підвищення рівня роботи музеїв потрібно внести кілька корективів, що будуть справляти на туриста ефект «вау». Дослідивши успішні музеї за кордоном, які збирають мільйони відвідувачів за рік, можна впровадити такі прості, але ефективні пункти роботи і в музеях України. Отже, розглянемо детальніше 9 варіантів напрямків покращення роботи музеїв:

1. «Родзинка» музейної колекції. Профіль музеїв визначає їх наповнення, тому даний пункт підійде не всім, проте родзинка колекції передбачає собою особливий експонат, який не можна побачити у будь-якому іншому музеї країни. Часто музейні колекції бувають однотипними, та немає нічого такого на що б хотілось глянути вдруге і повернутись до експонатів ще раз. Або ж буває, що сам музей не займається популяризацією унікального експонату та не робить на ньому акцент. Родзинка колекції – це те, що буде робити музей унікальним та не схожим на інші.

2. Оцифрування корисної інформації. Зараз ми живемо у часі, коли бездротовий інтернет та технології в цілому стали невід'ємною частиною нашого життя. Інколи замість екскурсовода у музеях дають паперовий буклет, де турист сам може ознайомитись з корисною інформацією та прогулятись музеєм. Проте такий варіант зараз не є раціональним. По-перше це не розумна витрата цінного паперу на щось, що можна замінити більш сучасним та зручним варіантом – додатком на телефоні. Заміною банального буклету можна зробити QR-код на вході до музею, просканувавши який люди можуть встановити додаток, де буде вся потрібна інформація та навіть аудіогід на різних мовах світу(якщо є така можливість). Але навіть у епоху технології не всі мають смартфони, що підтримують певні додатки. Тому музей «La vigna di Leonardo» у Мілані навіть пропонує людям на вході свої музейні смартфони, які на виході, після екскурсії відвідувачі звісно ж повертають.

3. Взаємодія з експонатами. У більшості музеїв завжди є суворі заборони про те, що руками нічого чіпати, за стрічку не заходити і так далі. Звісно є речі, яких в силу своєї цінності краще не торкатися, аби зберегти цілісність

предмету, проте такі екскурсії швидко набридають. Як варіант музеї можуть навмисно ввести у свою колекцію експонати, що передбачають контакт з відвідувачами. Такі речі потрібно чергувати між собою, тоді екскурсія не буде здаватись туристам нудною.

4. Стиль та концепція. Зовнішній вигляд музею має відповідати його наповненню. Для прикладу у будівлі 18 століття, що виглядає наче маєток заможної родини буде недоречно розміщувати музей науки та технологій, адже тоді в голові виникає певний дисонанс. Цілісність картинки музею допомагає людям якомога більше поринути у атмосферу концепції музею та отримати позитивні незабутні враження. Також чималу роль грають різні таблички навколо музею, якщо уже є певне дотримання кольорової гами будівлі, то не потрібно робити на стіні сині таблички з позолотою, що вказують на приналежність музею якійсь установі, краще виконати такі написи у нейтральних тонах, які не вибиваються з загальної картини.

5. Відкритість для всього світу. Часто замовити екскурсію у музеї можна лише подзвонивши за вказаним в інтернеті номером телефону, що не є зручним. Знову ж таки у епоху технології варто використовувати всі представлені нам можливості. Наприклад створити сайт конкретного музею і додати туди кілька популярних у світі у мов. Адже мало хто буде сам перекладати інформацію українською. За кордоном більшість музеї мають сторінки в мережі, де окрім державної є ще й англійська мова.

6. Доступність. Музей повинен бути місцем відкритим для усіх верств нашого населення. Доступність - це про те, що людина у візку зможе сама піднятись до музею пандусом з правильним кутом нахилу. Доступність – це про те, що люди з незахищених верств населення також зможуть дозволити собі купити квиток за зниженою ціною. Також музеї можуть робити акції на кшталт «день сім'ї», коли працівники та батьки не будуть переживати через гамір дітей, адже тоді всі будуть в рівних умовах.

7. Інфраструктура та комфорт. Розташування музею грає важливу роль у комфорті туриста. Адже навіть у теперішній час людям кудись їхати, бути цілий день втомленими, якщо можна просто переглянути все у смартфоні? Щоб такої думки не виникало, потрібно облаштувати місце, де відвідувач музею може перепочити та за можливості випити кави. Наприклад у приміщенні музею чи десь поряд можна облаштувати місце в якому турист зможе купити якийсь сендвіч, чай і так далі, або просто посидіти після насиченої екскурсії музеєм.

8. Увага до деталей. Часто гуляючи великими музеями під відкритим небом у людей з'являється потреба сходити до вбиральні чи погодувати немовля. Для таких випадків повинні бути облаштовані спеціально відведені місця, адже під час довгої екскурсії великою територією часто можуть виникнути непередбачувані ситуації. Такі незначні речі ніяк не вплинуть на загальну експозицію музею, а лише покажуть, що цей музей насправді піклується про комфорт своїх відвідувачів.

9. Брендowana продукція. Сувеніри з зображенням музею чи його найвідоміших експонатів можна назвати амбасадорами бренду. Тому що ці речі можуть охопити більшу аудиторію музею і за його межами. Сувенірами можна зробити такі речі, як чашки, футболки, кепки, магніти, закладки для книг, сумки, брелоки і багато чого іншого. Якщо музей «змусив» туриста придбати один з таких сувенірів, значить це хороший знак, адже якщо відвідувач хоче залишити при собі пам'ять про музей, то він йому сподобався і можливо ця людина порадить його своїм друзям чи навіть повернеться туди вдруге.

Загальні напрямки покращення діяльності музеїв безперечно дуже важливі, але також окремо потрібно розглянути напрямки покращення музеїв на тему інклюзії. Інклюзивність – це створення умов доступності і рівноправності для всіх. Проте інфраструктура ще не повністю адаптована для цього. Хоч музеї і є тими, хто першими зрозумів важливість надання культурного простору для людей з інвалідністю, але суттєвого прогресу все одно не видно. Ідея

інклюзивності давно перетворилася на необхідність, оскільки гостинність передбачає створення просторів, в яких кожна людина може почуватися комфортно.

Щоб надати цей комфорт, на рисунку 3.2 подано напрямки покращення доступності музеїв на тему інклюзії.

Рис. 3.2 Напрямки покращення доступності музеїв

Отож було визначено 4 основні напрямки покращення доступності музеїв:

1. Обізнаність персоналу. Робота з персоналом – це один з перших кроків на шляху до інклюзивності, адже половина успіху від екскурсії залежить від людей, що вас оточують. І якщо персонал музею боїться підійти до відвідувача чи не знає як себе поводити, то це одразу зіпсує загальну картину музейної подорожі. Щоб такого не трапилося, потрібно проводити тренінги та навчання для підвищення рівня обізнаності працівників у коректних визначеннях, що допоможуть уникнути конфліктів. Важливо здійснювати це на постійній основі та передавати зароблений досвід наступним працівникам.

2. Архітектурна доступність. Цей пункт передбачає забезпечення входу в музей на рівні з вулицею або ж якщо це не можливо, то потрібно будувати пандус, що відповідає нормам. Всередині музею повинні бути облаштовані вбиральні для людей, що мають проблеми з опорно-руховим апаратом, а саме: поручні, широкий простір з місцем для візка, висота умивальника відповідно до

стандартів, тощо. А також вбиральня повинна містити сповивальний столик для батьків з маленькими дітьми.

3. Доступ до мистецтва. Даний пункт передбачає наявність мініатюрних копій музейних експонатів для незрячих та слабкозорих людей. Звісно неможливо буде показати у такому форматі абсолютно всі експонати, проте для найвідоміших та цінних це було б дуже доречно. Також для людей з порушеннями зору можна створити рельєфні копії картин, щоб вони змогли «побачити» їх на дотик, або таблички з шрифтом Брайля, де розміщена вся загальна інформація про експонат.

4. Технологічні можливості. У цьому пункті йдеться мова про те, що не усі люди хочуть завжди винаймати екскурсовода, інколи хочеться пройтись музеєм самостійно. Але якщо говорити про аудіогіда для людей з порушенням зору, то їм не підійде звичайна звукова доріжка, для таких випадків існує тифлокоментування – це дещо детальніший опис навколишніх предметів для таких людей.

Враховуючи непросту ситуацію, що виникла внаслідок повномасштабної війни, багато людей нажаль зазнали поранень і потребують особливої уваги та підтримки. У таких обставинах важливо забезпечити доступний та комфортний простір, який є проявом поваги, уваги та гостинності до всіх людей, незалежно від їхніх фізичних можливостей.

3.2. Інформаційний ресурс «Мистецька скарбниця», як інструмент розвитку музейного туризму

Мультимедійні та інформаційні технології відіграють важливу роль в розвитку музейного туризму. Вони дозволяють створити нові та захопливі способи взаємодії з відвідувачами та покращити їх музейний досвід.

Саме тому мною було розроблено сайт, який несе назву «Мистецька скарбниця». Ідея сайту полягає в тому, щоб розмістити на ньому якомога

більше віртуальних екскурсій музеями України з 360-ти градусними панорамами. Віртуальні екскурсії в першу чергу несуть в собі мету популяризації того чи іншого музею, адже часто людям так може сподобатись віртуальний тур, що у них виникає бажання зайти у фізичний варіант музею, а не лише віртуальний.

В Україні уже існують ресурси, які пропонують екскурсії такого типу, але відверто кажучи не всі хто їх переглядає потім їде у той чи інший музей. Причин цьому може бути декілька, от наприклад такі як: недостатня привабливість музейних експонатів або віддаленість музею від місця проживання відвідувача. В теперішній час через воєнні дії на території України деякі музеї втратили значну кількість свого заробітку через відсутність туристів, адже на даний момент люди майже не подорожують на схід чи південь України. Для цього і був розроблений цей сайт, що несе в собі благодійну мету, його дизайн зображено на рисунку 3.3.

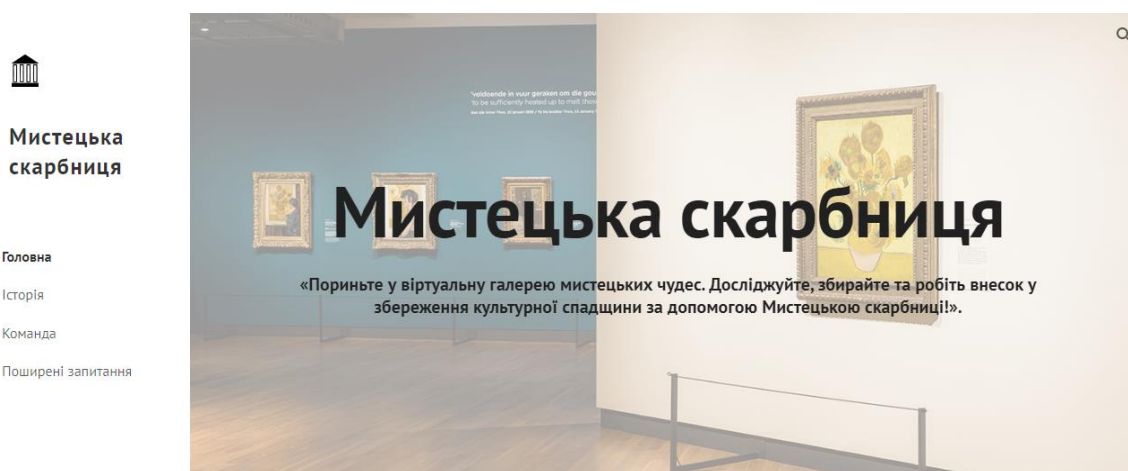

Рис. 3.3 Дизайн сайту «Мистецька скарбниця»

Головна ідея полягає в тому, щоб відвідувач не просто безкоштовно оглянув музей завдяки віртуальній екскурсії, а добровільно придбав сувенір через даний веб-сайт. Таким чином відвідувач допоможе музею у скрутний для нього час, а також отримає приємними бонус у вигляді брендваної продукції конкретного музею. В теперішній час багато музеїв мають свої унікальні

сувеніри, адже вони певним чином грають роль амбасадорів, тому даний проект є як корисним для музею, так і приємним для туриста. Таким чином відвідувачі сайту роблять добру справу і мають можливість зібрати сувеніри з усіх куточків України навіть не виходячи з дому.

Даний проект має короткий, але зрозумілий опис: «Пориньте у віртуальну галерею мистецьких чудес. Досліджуйте, збирайте та робіть внесок у збереження культурної спадщини за допомогою Мистецькою скарбниці!». Також на сайті коротко зазначено місію благодійного проекту: місія проекту полягає в тому, щоб надати користувачам доступ до світу мистецтва через віртуальні екскурсії, а також підтримати музеї у непрості часи та забезпечити їм фінансову допомогу для збереження і експонування цінних колекцій. Приклад сувенірів, які будуть розміщені на сайті зображено на рисунку 3.4.

Рис. 3.4 Приклад сувенірів, що продаються на сайті

До проекту можуть долучитися усі бажаючі музеї України, які мають у своєму асортименті брендовану продукцію, а також на сайті в планах є розробка спеціальної благодійної банки, що фінансово допоможе музеям, які постраждали від воєнних дій та потребують відновлення.

ВИСНОВКИ

У ході написання роботи було визначено, що музейний туризм – це різновид туризму, специфіка якого полягає у використанні туристського потенціалу музеїв і територій, які до них прилягають. Було визначено 4 основні складові музейного туризму.

Музей має низку класифікацій, а саме за типом, спеціалізацією колекції, типом зберігання та експозицією, формою власності. Ці класифікації допомагають краще розуміти функції та завдання музейного туризму, дані класифікації було детально розглянуто в ході написання роботи.

У роботі було здійснено дослідження зарубіжного досвіду розвитку музейного туризму, проаналізовано кількість відвідувачів у найпопулярніших світових музеях. Зарубіжний досвід також показав важливість використання сучасних технологій у музейному туризмі.

Під час дослідження музейного туризму в Україні було визначено структуру мережі музейних закладів в Україні та кількість відвідувачів згідно цих класифікацій. Було визначено загальну кількість музеїв України – 574. Регіональна характеристика музейного туризму допомагає визначити потенціал та особливості кожного регіону, що сприяє ефективному плануванню та реалізації стратегій розвитку музейного туризму на місцевому рівні.

Проведено аналіз інфраструктури музейного туризму в Україні, було досліджено наскільки музеї облаштовані для різних категорій відвідувачів, тощо. Невід’ємним етапом роботи був SWOT-аналіз, що показує стан музейного туризму та перспективи його розвитку. Отже, на підставі проведеного аналізу інфраструктури музейного туризму в Україні можна зробити висновок, що для ефективного розвитку цього сектору необхідно звернути увагу на покращення інфраструктури музеїв, впровадження інноваційних рішень та створення сприятливих умов для туристів.

Завершальними етапами під час написання роботи були надані характеристики покращення діяльності музейних закладів на території України, рекомендується акцентувати увагу на створенні унікальних та цікавих експозицій, які будуть відповідати потребам та інтересам різних груп відвідувачів. Окремо було виділено етапи покращення роботи музеїв на тему інклюзії.

Кінцевим етапом у роботі було визначено роль мультимедійних та інформаційних технологій у розвитку музейного туризму. Одним з вагомих досягнень у цьому напрямку є розробка власного веб-сайту "Мистецька скарбниця". Це сайт з віртуальними турами, що несе в собі благодійну мету. Дана ініціатива може послужити прикладом для подальших розвитків у сфері музейного туризму та інтерактивної партнерської взаємодії між музеями та відвідувачами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про музеї та музейну справу: Закон України від 29 черв. 1995 р. № 249/95–ВР // Відомості Верховної Ради. 1995. № 25. Ст. 191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>
2. Скабара Р.М. Передумови та перспективи розвитку музейного туризму в Львівській області // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. – Луцьк: РВВ Вежа, 2011. – Вип. 18.
3. Любіцева О. О., Шпарага Т. І. Музейний туризм: навч. посіб. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2021.
4. Колективна монографія. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі. 8-ме видання. Луцьк: ЛНТУ, 2022.
5. Збірник наукових праць Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Етнічна історія народів Європи. Київ, 2017. Вип.53
6. Музейний портал. URL: <https://museum-portal.com>
7. Електронний науково-практичний журнал. Інфраструктура ринку, Одеса, 2019. Вип.18. URL: http://www.market.infr.od.ua/journals/2019/38_2019_ukr/38_2019.pdf
8. Заклади культури, фізичної культури і спорту України у 2017 р. : статистичний бюлетень. Київ : Державна служба статистики України, 2018.
9. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Посібник / під ред. В. Великочого. - Івано- Франківськ, 2005.
10. Рутинський М. Й., О. В. Стецюк. Музеєзнавство – Київ: Знання, 2008.
11. Доступно про доступність: методичний посібник – Київ, 2021.
12. Азимут культурного розвитку: виробничо-практичне видання – Харків, 2019.
13. Кляп М.П. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник / М.П. Кляп, Ф.Ф. Шандор. – К.: Знання, 2011.
14. Савченко А. Конспект музейної зустрічі № 7. Сервіс у музеях / А. Савченко – URL: <http://prostir.museum.ua/post/36561>.

15. Белікова М.В. Основи музеєзнавства :навчальний посібник / М.В. Белікова, В.М. Зайцева ; Запорізький національний технічний університет. – Запоріжжя, 2015.
16. Нездоймінов С.Г., Загорулько С. Музейна мережа в контексті сучасних проблем екскурсології. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2017. № 6
17. Олійник В.В., Шикіна О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку подієвого туризму на території України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 14.
18. Яким має бути сучасний український музей. – URL: <http://prostir.museum/ua/post/38977>
19. Маньковська Р.В. Музеї України в інформаційному просторі: досвід та перспективи Історія України. Маловідомі імена, події, факти. Вип. 11. Київ, 2000.
20. Гураль Р.І. Основні напрямки розвитку інформаційної структури музеїв. Роль музеїв у культурному просторі України і світу. Вип. 11. Дніпропетровськ, 2009.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 — Види музеїв за різними класифікаціями

Озна-ка	Характер музею	Приклад на Волині	Приклад в Україні	Приклад у світі
Типом музею	науково-освітні	Волинський краєзнавчий музей(Луцьк)	Національний музей історії України(Київ)	Лондонський науковий музей (Великобританія)
	науково-дослідні	-	Національний науково-природничий музей НАН(Київ)	Музей Weltmuseum Wien(Австрія)
	навчальні	Етнографічний музей «Волинський побут»(Нововолинськ)	Музей рідкісної книги(Одеса)	Природознавчий музей Берка(США)
Спеціалізацією колекції	музеї мистецтв	Художній музей(Луцьк)	Національний музей імені Андрея Шептицького (Львів)	Музей Прадо(Іспанія)
	археології та історії	Музей археології ВНУ ім.Лесі Українки(Луцьк)	Одеський археологічний музей(Одеса)	Акропольський музей(Греція)
	природознавства		Державний природознавчий музей(Львів)	Американський музей природознавства (США)
	військової техніки	Музей українського війська та військової техніки(Луцьк)	Національний музей-заповідник «Битва за Київ у 1943 році»	Музей танків Саумур(Франція)
	науково-технічні	Музей технічного прогресу(Луцьк)	Музей космонавтики ім. С.П.Корольова (Житомир)	Музей науки і техніки PUCRS (Бразилія)
	музичних інструментів	Музей дзвонів(Луцьк)	Музей музичних інструментів Романа Кумлика (Верховина)	Брюсельський музей музичних інструментів (Бельгія)
Типом зберігання і експозицією	музей статичною експозицією	Ківерцівський районний краєзнавчий музей(Ківерці)	Національний музей Чорнобиль	Музей Ван Гога(Нідерланди)
	музей зі змінною експозицією	Музей сучасного українського мистецтва Корсаків(Луцьк)	Мистецький арсенал(Київ)	Музей сучасного мистецтва Мома(США)

	віртуальний музей	-	Національний музей народної архітектури та побуту(Ужгород)	Театр-музей Сальвадора Далі(Іспанія)
Формою власності	державні	Затурцівський меморіальний музей В'ячеслава Липинського (с.Затурці)	Вінницький краєзнавчий музей(Вінниця)	Лувр(Франція)
	приватні	Музей сучасного українського мистецтва Корсаків(Луцьк)	Музей сучасного мистецтва PinchukArtCentre (Київ)	Музей Сумайя(Мексика)

*сформовано автором

Додаток Б

Таблиця Б.1 — Кращі музеї України в розрізі областей

Область	Профіль музею	Назва	Особливість
Київська	Історичний	Музей становлення української нації	Містить в собі 25 інсталяцій та 100 фігур видатних українців. Кожна з яких супроводжується інтерактивним аудіо та відеоконтентом
	Історичний	Національний музей «Чорнобиль»	Розповідає про події Чорнобильської катастрофи та її наслідки.
Волинська	Мистецький, приватний	Музей сучасного українського мистецтва Корсаків	Найбільший в Україні, формує найбільшу в світі картину
	Мистецький, державний	Музей Волинської ікони	Єдиний в Україні експонує ікони
Хмельницька	Комплексний	G-museum	Містить достовірне відтворення лабораторії професора С.Виноградського
	Історично-археологічний	Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник	Фортеця на території відноситься до 7 чудес України
Львівська	Галузевий	Музей науки	Інтерактивний музей, містить 9 різних блоків експозицій
	Історичний	Музей народної архітектури та побуту ім. Климента Шептицького	Містить найбільшу у Європі колекцію сакральних споруд
Закарпатська	Історичний	Музей народної архітектури та побуту	Музей просто неба
	Історичний, науково-освітній	Закарпатський обласний краєзнавчий музей ім. Т. Легоцького	Має найбільшу в Україні збірку бронзових скарбів
Сумська	Галузевий	Музей шоколаду	Демонструє історію шоколаду
	мистецький	Сумський обласний художній музей ім. Н. Онацького	Експонує мистецтво України, країн Західної Європи, Далекого та Близького Сходу.
Миколаївська	Галузевий	Музей суднобудування і флоту	Єдиний музей такого профілю в Україні
Черкаська	Історичний	Музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченка	Музей присвячений збірці «Кобзар», єдиний в Україні музей однієї книги

	Історичний	Музейна кімната "Робочий кабінет Василя Симоненка"	Зберігає особисті речі та рукописи письменника
Херсонська	Природничий	Музей природи	Зберігає скелет 30-ти метрового Фінвала
	Науково-освітній	Красзнавчий музей	Один з найкращих музеїв на півдні України
Рівненська	Природничий	Музей бурштину	Містить найдавніший бурштиновий виріб в Україні
	Історичний	Музей книги і друкарства	Містить велику кількість книг-стародруків
Запорізька	Галузевий, приватний	Музей техніки «Фаетон»	Єдиний в Україні повноцінний музей автомобілів
	Науково-технічний	Музей авіації та високих технологій «Мотор Січ»	Присвячений одному з найбільших в світі підприємств по виготовленню двигунів
Тернопільська	Історичний	Історико-меморіальний музей політ-в'язнів	Знаходиться у приміщенні справжньої колишньої в'язниці
	Науково-технічний	Музей науки та техніки	Інтерактивний музей ІТ-технологій
Донецька	Галузевий	Музей мініатюрної книги	Єдиний в Європі розповідає історію розвитку мініатюрного книговидання
	Галузевий	Музей соляної промисловості	Знаходиться під землею в одній з колишніх справжніх шахт
Івано-Франківська	Мистецький	Музей писанкового розпису	Єдиний у світі подібний музей з експонування писанок
	Історичний	Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття	Перший на західній Україні музей народного мистецтва
Луганська	Мистецький	Музей ангелів	Ідея створення музею належить дівчинці 10-ти років
Чернівецька	Історичний	Обласний музей народної архітектури та побуту	Знаходиться під відкритим небом, показує життя та побут українців в минулому
	Історичний	Меморіальний музей Ольги Кобилянської	Знаходиться в колишньому будинку письменниці
Житомирська	Науково-технічний	Музей космонавтики ім. Корольова	Показує розвиток космічної техніки
	Галузевий, приватний	Малинський підводний музей	Створений для дайверів, знаходиться в затопленому кар'єрі
Вінницька	Науково-технічний	Музей автототовелофоторадіо	Містить більше 100 діючих експонатів ретро-техніки

	Науково-технічний	Музей історії авіації та космонавтики	Містить 1300 предметів пов'язаних з розвитком авіації
Кіровоградська	Галузевий	Музей ракетних військ стратегічного призначення	Розташований на місці колишніх бойових дій
	Природничий, історичний	«Хутір Надія»	Знаходиться на території, що належала Івану Карпенку-Карому
Одеська	Музей музичних інструментів	Музей звуку Василя Пінчука	Єдиний подібний музей в Україні
	Історичний	Літературний музей	Розповідає про літературне життя Одеси
Харківська	Мистецький	Харківський художній музей	Містить відому картину Рєпіна «Запорожці пишуть листа турецькому султану»
	Історичний	Історичний музей	Один з найбільших в Україні
Дніпропетровська	Мистецький	Центр народного мистецтва «Петриківка»	Деякі прадавні розписи можна знайти лише у даному музеї
Полтавська	Історичний	Музей українського весілля	Єдиний в Україні, де досі можна одружитись за традиціями минулого
	Історичний	Полтавський краєзнавчий музей	Має найбільшу колекцію експонатів в області
Чернігівська	Історичний	Чернігівський історичний музей ім. В.Тарновського	Один з найдавніших історичних музеїв в Україні

*сформовано автором